

Z gospodarskega polja.

— **Sadna letina na Štajerskem** utegne biti letos jako ugodna. Računa se, da bo letos na izvoz odpadlo 4000 vagonov sadja.

— **Izboljšanje kraških pašnikov.** Deželni zbor goriški je lansko leto potrdil pravilnik za podeljevanje podpor v izboljšanje kraških pašnikov. Zvišal je tudi tožadveni prispevek od K 2000 na letnih K 3000. Za leto 1907 je dovolil izredno podporo K 2000, namesto koncem l. 1906. zapadlega prispevka v enakem znesku s pogojem, da zviša tudi vlada stalni državni prispevek na K 3000 in da dovoli za akcijo l. 1907. izredni prispevek 2000 kron. Vlada pa do sedaj ni odgovorila na odborov dopis v zvezi s pospeševanjem in akcija se ne more izvesti. Med tem je stalni prispevek iz dež. zaloga za l. 1907. zapadel in izredni prispevek za lansko leto v znesku K 2000 ima zapasti koncem tekočega leta. Da se že dovoljeni denar ne izgubi zaradi zavlačevanja tovarne rešitve od strani vlade se bo stavilo v prihodnjem zasedanju deželnega zbora predloge, pozivljaje vlado, da nemudoma reši to stvar in da se zagotovi vsa dovoljena sredstva.

— **Prvi uvoz mesa iz Srbije.** Dne 9. pret. m. je došla iz Belgrada na St. Marzov sejem na Dunaj prva pošiljatev mesa v štirih železniških vozovih z zaklanimi prešiči. Meso se je hitro razprodalo.

— **Uvoz ameriškega žita v Evropo.** Iz trgovskih krogov se doznaja, da je izvoz žita iz Amerike že do sedaj prekoračil 2 mil. kvintalov. V zadnjih dveh tednih se je izvozilo v Evropo 1 mil. kvint. pšenice več nego lani v dobi največjega izvažanja.

— **Letina medu na Kranjskem.** Stanje kranjskih čebel je dosedaj v vsakem oziru zadovoljivo, ker niso nič trpele na običajni gnilobi, samo paša je bila zaradi dolgotrajne suše po nekaterih krajih bolj pičila. Vendar pa prihajajo mnogo ugodnejša poročila iz posameznih dolenskih in gorenjskih krajev, ker sta bila kostanj in hoja, oziroma smreka letos nenavadno medena, drugod pa so se morale zadovoljiti z različnim roževjem. Borovniška in vrhniška okolica je bila v tem oziru na dobrem zlasti še, ker je zgodnja ajda dala obilo izborne paše.

— **Čebelarški shod v Ribnici.** 11. t. m. ob 1/4. popoldne priredi ondota čebelarstva podružnični shod čebelarjev v šoli. Na shodu bo predaval zastop. osr. čeb. društva iz Ljubljane g. nadučitelj Likozar.

— **Na čebelarški razstavi v Dunajskem Novem mestu** je dobil g. Karel Kopatsch ml. iz Slovenije Bistrice srebrno štajersko svetinjo za čebelorejo.

— **Muhe trgovski predmet.** O trgovini posebne vrste: o uvozu posušenih muh iz Južne Amerike v Evropo poročajo časopisi. Na Angleško so že pripeljali več ton tega blaga. Posušene muhe rabijo za hrano ptičev in za rabo pri lovu rib. Sanitarna oblast je pričela sedaj napravljati tej trgovini sitnosti, češ, da bi ta trgovina lahko zanesla kako epidemijo.

— **Sadja** je letos na Gorenjskem nenavadno veliko. Ker pa nima nobene cene, delajo ljudje iz najlepšega sadja most.

— **Vinska letina na Hrvaškem.** Iz mnogih krajev Hrvaške in Slavonije prihajajo neugodne vesti o letošnji vinski letini. V mnogih krajih je toča hudo pobila vinograde in jih popolnoma uničila. Sploh bo letošnja letina slabša nego lanska. — V nekaterih krajih je grozdje dobro obrodilo, ali kvaliteta je slabša, ker ima grozdje manj sladkorja in več vinske kisline.

— **Svetovna produkcija žita.** Po zadnjih poročilih o žitnem pridelku letošnjega leta se računa, da bo znasala letos svetovna produkcija pšenice 921 milijonov metrskih stotov, dočim se je lani pridelalo 886 stotov, predlanskim pa 992 stotov. Kolikor je znano, leži sedaj po evropskih skladiščih 15 in v Ameriki 7 in pol milijona metrskih stotov pšenice, pšenične moke pa je v Evropi tudi 15 milijonov stotov. Letos bo Evropa potrebovala okoli 140 milijonov stotov zunsuje pšenice. V Zedinjenih državah je bila setev obilna in se ondi nadejajo, da bodo mnogo žita izvozili v inozemstvo. — Zimskega žita imajo okoli 426 „bushelov“ (bushel 36 litrov). Koruzo cenijo, da jo bo okoli 2-7 milijarde bushelov v vrednosti dveh milijard dolarjev. Pšenice bodo imeli za 650 milijonov dolarjev.

— **Otvoritev novih železniških prog leta 1907.** V Avstro-Ogrski se je lansko leto otvorilo 887-734 km novih železnic proti 1.312-646 km leta 1906. Od novih prog odpade na Avstrijsko 124-104 km in na Ogrsko 263-630 km.

— **Nova podjetja.** Leto 1907 je bilo leto podjetij. V poročilu obrtnih nadzornikov beremo, da so lani ustanovili 338 tvornic, 42 velikih kamnolomov, 42 strojnih opekarn, 101 žago, 63 električnih central, 3 plinarne in 2 izdelovalnice za acetilen. Nove trgovske pogodbe so dale industrialcem pogum in podjetnost. Nasveti obrtnih nadzornikov so se povsod uvaževali. Poslopja so v zdravstvenem oziru popolna in prostor za delo tak, urejen, da se bodo lahko preprečile nezgode. Z malimi izje-

mami se je povsod upoštevala skrb za blagor delavcev.

— **Zadružni pouk pri vojaštvu.** Ogrska agrarna korespondenca poroča: Kmetška zveza se je glede zadružnega pouka med vojaštvom s posebno vlogo obrnila do ogrskega domobranskega ministra. Vloga kaže na uspehe, ki so se že dosegli pri kmetijskem pouku vojaštva in prosi ministra, da se v zvezi s tem poukom uvede tudi pouk o zadružništvu, in sicer na ta način, da se med vojaki osnujejo primerne zadruge. Tako bi vojaki dejanski opravljali zadružno delo. — Kmetška zveza se sklicuje pri tem na Unione Militare v Italiji in različne zadružne naprave francoske armade, ki oskrbujejo vojakom hrano in različne potrebščine, ustrezajo njihovim kreditnim potrebam, podpirajo doma ostale rodovinske člane itd. Dalje izvaja kmetška zveza, da zadružni pouk na eni strani krepi duha vzajemnosti, na drugi strani pa nudi vojakom take izkušnje, ki jih lahko porabijo kasneje v svojem življenju. Zveza prosi tudi poljedelskega in naučnega ministra, da naj to vlogo priporočata na pristojnem mestu.

— **Pristno laško olje** (namizno) je tako dobro, tečno in zdravično, uporabljeno kot zabelo, kakor sirovo maslo, kuhano maslo ali svinjska zabela, samo na tem je največ, kako ga gospodinja pripravi kot zabelo. Jedila, naša navadna ali tudi fina, so tečna, lahko užitna in lahko prebavljiva, ako so zabeljena z dobrim (laškim) namiznim oljem tako za postna kakor za navadna mesna jedila, ako ga razbelimo v toliko, da se izkadi — izdiši, potem denemo vanj narezane čebulje in česna, pridenimo še nekaj bele moke. Zabeli takoj, naj si bo za juhe ali prikuhe, in poznati in razločiti ni od druge zabele. Ribe, jajčja jedila in zelenjad dobe še posebno pristnost in vrednost. Dobro namizno olje že samo na sebi dobro vpliva na želodec in redno lahko prebavljanje jedil. Juhe z oljem pa zahtevajo še domačih začimb, kakor limone, lavra, rožmarina in majarona kot posebna želodčna zdravila.

— **Čebule** vedno premalo sadimo. Rabimo je prav veliko, pa jo radi prav drago plačujemo. Ona nam služi v jedilih in začimbah. Čebulo sejemo, sadimo in presajamo. Čebuli gre važen prostor na vsakem zelenjadem vrtu. Čebula ima redilne snovi, daje zabeli pravi okus in duh in je tudi kot zdravilo jako priporočljiva.

— **Košice** teleče pečenke, kokoši in piščanca ni zametavati. Dobro stolčene in zdrobljene so izvrstna piča kokošim.

— **Krompir** sirov, drobno narezan, daje mladim kokošim tečno redilno hrano. Mladi piščanci ob tej hrani hitro rastejo in se uspešno rede.

— **Zeleni radič** je tako zdravilen in tečen kakor druga grenka zdravila. Priporoča se posebno kot salata za večerjo. Ta salata pospešuje prebavljanje bolj kot druge, čiščenje želodca in čiščenje krvi. Uživa se lahko samo kot salato, osobito z domačim črnim kruhom. In njegovi koren — korenine? Tudi ti, skuhani, s kisom in oljem so pravi lek za utrjenje želodca. Radičeve korenine izkopavamo spomladi meseca maja.

Raznoterosti.

× **30 tisoč ubitih modrasov** so izročili kmetje zadnjih 14 dni okrajnemu predstojniku v Glamoču (Bosna). Izplačal je okrog 4 tisoč kron nagrad.

× **Petdesetletnica mašniškega posvečenja** je obhajal papež Pij X. Vendar pa so se slavnosti preložile na 16. novembra, ko poteče 24 let, kar je bil posvečen Jožef Sarto v škofa, to pa zategadelj, ker so obhajali 20. septembra obletnico, kar je bil konec papežev države.

× **Podgane in črna kuga.** Slučaja kuge, ki sta se te dni primerila v Trstu, sta na nedvomen način potrdila zanimiv rezultat raziskavanja kuge, ki je pred malo meseci zbudil veliko pozornost v znanstvenem svetu. Dokazano je namreč, da so kugo na parniku „Nadvojvoda Fran Ferdinand“ povzročile podgane. Preiskave v tej smeri so dognale, da so se na ladji istinito nahajale okužene podgane. Da so spoznali podgane kot najpogostejše raznašalke kuge, je zasluga, ki gre v prvi vrsti angleškim učenjakom. V monografiji o prenašanju kuge, ki jo je pred malo meseci izdala angleška akademija znanosti, je to na podlagi dejstev nepobito dokazano. Angleški raziskovalci so izhajali pri svojih delih od davno opazovanega dejstva, da je kuga posebno v onih krajih Indije udomačena, kjer je veliko podgan. Pokazalo se je, da v Bombaju kuga najbolj v onih mestnih okrajih razsaja, kjer so podgane doma, in da na primer evropskemu predmestju, kjer je le malo podgan, kuga precej prizanaša. Angleški raziskovalci so torej izkušali dognati, v kaki zvezi so podgane s kugo; in to se jim je tudi posrečilo. Dognali so, da bolhe, ki jih imajo podgane, prenašajo kuzni bacil od okužene podgane na človeka. Dokazano je namreč, da gre ta bolha tudi na človeka in ga s tem okuži. Indijska vlada se je s tem važnim razkritjem angleških raziskovalcev kuge že okoristila: nakupila je na stotisoče mačk in jih razdelila po krajih, kjer

kuga najbolj razsaja. In pokazalo se je, da bolezen v teh krajih, odkar je preskrbljeno za uničevanje podgan, čezdalje bolj izginja.

× **Senzacionalno aretiranje.** Aretirali so markija Villamarino, bližnjega sorodnika laške kraljice vdove Margarine, ker je baje osleparil svoje upnike za 30.000 K.

× **Romanje v Lurdu.** Od 1. januarja do 1. septembra t. l. je bilo v Lurdu 2.400.000 romarjev, dočim je bilo l. 1907. skupno 1.800.000 romarjev.

× **Telefon v Turčiji.** Iz Carigrada poročajo, da uvedejo telefon tudi v Turčiji. Trije višji uradniki carigradskega poštnega ravateljstva se podajo k telefonskemu kongresu v Budimpešto, potem na Dunaj in v nekatera druga večja mesta, da proučijo razne telefonske naprave.

× **Proti kupčiji z dekleti** je avstrijsko ministrstvo za notranje zadeve izdalo dva odloka. V enem nalaga vsem političnim upravnim oblastem, da smatrajo dunajsko policijsko ravateljstvo za osrednji urad proti kupčiji z dekleti in mu pošljejo seznamek vseh v tem oziru sumljivih oseb in lastnikov javnih hiš ter mu vsako leto poročajo o eventualnih izprehembah. V drugem odloku ukazuje, da se mora o vsakem najemanju, oziroma angažiranju mladih deklet za artistinje (šansonetke, koncertistkinje itd.) v inozemstvo obvestiti sodniška varuška oblast, ki se ima v tem oziru informirati in tozadevno ukreniti.

× **Na Reki** je bilo naštetih l. 1900. poleg 17.354 Lahov, 2842 Madjarov in 1945 Nemcev še 2251 Slovencev, 7497 Hrvatov, 55 Srbov, 5136 Ilircev, 147 Čehov, 29 Slovakov in 1241 Slovanov. Vseh Slovanov ima Reka 16.356, in vendar ne slišimo ničesar o njih. Žalostno dejstvo je, da so Slovenci nazadovani od l. 1890 za 529 duš. Pomadjarili se niso, pač pa jih je vzela laščina. Ako smo res prepričani, kake važnosti so za nas trgovska obrežna mesta, delajmo tudi na to, da si priborimo v njih primerne pozicije. Reka pa potrebuje predvsem izobraževalnih organizacij.

× **Koliko bi potrebovala Nemčija denarja za prihodnjo vojno?** Na to vprašanje odgovarja v „Magd. Zeitung“ general Blum: „V slučaju vojne mora Nemčija staviti pod orožje 2.500.000 ljudi, ki bi v enem letu stali okroglo 5700 milijonov mark. Ali to je samo neposredni vojni strošek. Za nabavo vojnega materiala, za pokojnine in odškodnine po vojni ter za vzdrževanje in mloščino vdovam in sirotam ubitih vojakov bi morala Nemčija izdati 7200 milijonov mark.“ Gospod Blum je gotovo računal, da Nemčija brezpogojno zmaga, ker ni računal eventualno odškodnino sovražnikom.

Listnica uredništva.

Koroški tovariš: Priobčimo prihodnjič, in sicer po Vaši želji neizpremenjeno. — V Istro: Ono je bilo že stavljeno, zato nismo izpustili. Drugo pride prihodnjič. — Peskov referat priobčimo prihodnjič, ker nismo mogli danes odložiti posebno aktualnih članov. Potem izide Peskov referat skupno z Ganglovim referatom v posebni brošuri, ki jo naj tovariši in tovarišice širijo med ljudstvom. To željo so nam sporočili z mnogih strani. (Glej tudi tozadevno notico v današnjem listu.)

Listnica upravnitstva.

Pozor!

Na ovitkih današnje številke ima vsak izkazano, doklej ima plačano naročnino Tovariša. Kdor se po svojih računih ne ujema z izkazanim datumom, naj nemudoma pošlje upravnitstvu dokazila, če pa teh nima, pa vsaj naznani približno leto in mesec, kdaj da je poslal naročnino, ki v knjigi naročnikov ni vpisana, pa se najde lahko v blagajniški knjigi.

Izkazal sem na ovitkih tako zgodaj zato, da opozorim še pravočasno stare, nepopolnoljive dolžnike, na sklep „Zaveze“ v Gorici, glasom katerega se ustavi list s 15. decembrom vsakemu brez izjeme, ki ni poravnal vsega dolga in četrtletne naročnine naprej. Časa je tedaj še dva meseca za poravnavo. Poslužite se ga! Ponavljam, da se na obljube ne bo oziralo, ker morejo upravne knjige z novim letom slednjič že vendar biti v redu. Ob tej priliki vlnadno prošim vse cenjene naročnike, ki nimajo naslovov čisto natančnih, ali jih z novim letom hočejo izpremenjene, naj to po dopisnici naznanijo upravnitstvu, ker se bodo sedaj jeli prirejati novi naslovi. Današnji številki so priložene poštne položnice.

Upravitstvo, Gradišče št. 2.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 2218. Kranjsko. 170 1—1

Na petrazredni ljudski šoli v Št. Vidu pri Ljubljani je stalno oddati izpraznjeno učno mesto z zakonitim prejemki in s pristavkom, da se bo pri tem oziralo zaradi močno obiskovane obrtne nadaljevalne šole v Št. Vidu le na moške prosilce, zlasti na take, ki so kvalificirani za pouk v risanju na obrtnih nadaljevalnih šolah.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom semkaj predlagati do 1. novembra 1908.

Prosilci za stalno nameščenje, ki še niso stalno nameščeni na javnih ljudskih šolah na Kranjskem, morajo dokazati z državno-zdravniškim izpovedalom, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 24. septembra 1908.

Št. 2748.

171 1—1

Na dvorazredni ljudski šoli v Stopičah se vnovič razpisuje nadučiteljska služba s pristavkom, da imajo veljavno že vlozene prošnje tudi za ta razpis.

Zadostno opremljene prošnje naj se službenim potom vlagajo semkaj do 31. oktobra 1908.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo, dne 28. septembra 1908.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

V Učiteljski tiskarni je izšel

„Ročni zapisnik“

za šolsko leto 1908/1909 z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Juž. Štajerskem in Primorskem in z osebnim statusom kranjskega ljudskega učiteljstva.

Ročni zapisnik velja: brez kataloga elegantno vezan K 1-50, za 100 učencev 1-70, za 150 učencev K 1-90.

Naroča se v „Učiteljski tiskarni“. Kdor ga želi dobiti, naj ga naroči prav kmalu, ker ga je že malo v zalogi.

Učiteljska tiskarna priporoča vodstvom obrtnonadaljevalnih šol

„Kontrolne knjižice“

Cena jim je po 16 h.

Hranilnica in posojilnica „Učit. konvikta“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom se je dne 1. kmavea t. l. preselila v Gradišče št. 4, I. nadstr. t. j. v poslopje, kjer je Učit. tiskarna.

Naprednemu učiteljstvu!

Vsakdo bodi naročnik „Zavezinih“ listov, ki so:

Učiteljski Tovariš
Popotnik Zvonček
Domače ognjišče.

Učiteljska tiskarna

priporoča sl. šolskim vodstvom in š. svetom za cesarjev 60 letni jubilej krasne

jubilejske karte

na karton z vzbočenim emblemom (naš cesar l. 1848. in 1908.) in primernim besedilom.

Posamezni komadi: manjši po 10 h, večji po 20 h. Pri naročilu nad 100 komadov 10% popusta. 112 13—10

Za šolsko mladino najprimernejše in najcenejše darilo in spomin na letošnji jubilej.

Vljudno priporočam p. n. učiteljstvu, krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom, kakor tudi raznim čitalnicam in ljudskim knjižnicam svojo že mnogo let obstoječo in sedaj na novo izvrstno preurejeno

knjigoveznico

Jos. Dežman

Ljubljana, Sv. Petra nasip šte. 7.

Izvršujem vsa dela, od preprostih do najfinjših. Posebno solidno in cenovno vezanje knjig za šolske, ljudske in zasebne knjižnice ter čitalnice. Vezanje raznih zapisnikov, hranilnih in drugih knjižic ter izvrševanje vseh raznih del, ki spadajo v knjigoveško stroko.

Cene sigurno najnižje.

Pri večjih naročilih znaten popust, oziroma plačam poštino od pošiljatev z dežele. Tako da naročnik radi pošiljatev nima nikakih stroškov. 83 26—15